

Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
6(1), 72-103, 2017
Özgün araştırma makalesi

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Sınıf Yönetimi Davranışlarını Yordama Gücü

Mehmet Fatih Kayan ve İshak Kozikoğlu*

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye

Alındı: 17.08.2016 - Düzeltildi: 06.03.2017 - Kabul Edildi: 09.03.2017

Atf: Kayhan, M. F. & Kozikoğlu, İ. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Sınıf Yönetimi Davranışlarını Yordama Gücü. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 72-103.

Öz

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ile tükenmişlik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin sınıf yönetimi davranışlarını ne düzeyde yordadığını belirlemektir. Betimsel tarama modelindeki araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 223 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Şahin ve Altunay (2011) tarafından geliştirilen "Sınıf Yönetimi Ölçeği" ve Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen ve Ergin (1992) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Maslach Tükenmişlik Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen

*Sorumlu Yazar: E-posta: ishakkozikoglu@hotmail.com
ISSN: 2146-7811, ©2017

veriler; betimleyici istatistikler (ortalama ve standart sapma), ANOVA ve basit doğrusal regresyon analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları toplam puanı ve sınıf yönetimi ölçeğinin alt boyutları olan derse başlama ve ilgi çekme davranışları, etkileşimsel davranışlar, ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları, beklenti ve kurallara uyma davranışları ve demokratik davranışlar çok yüksek, uyarma davranışları yüksek, cezalandırma davranışları ise düşük düzeydedir. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre sınıf yönetimi davranışlarından derse başlama ve ilgi çekme davranışlarını, ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışlarını daha çok işe koştukları belirlenmiştir. Mesleki deneyime göre ise 11 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının 1-5 yıl arası tecrübeye sahip olan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin düşük düzeyde olduğu ve erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Mesleki deneyime göre ise öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri anlamlı şekilde değişmemektedir. Regresyon analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ile tükenmişlik düzeyleri arasında negatif bir ilişkinin olduğu ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin sınıf yönetimi davranışlarının %16'sını açıkladığı ortaya çıkmıştır. Tükenmişliğin sınıf yönetimi davranışları üzerinde önemli bir etkisinin olduğu düşünüldüğünde, öğretmenleri alışlageldik bir mesleki yaşantının dışına çıkarabilmek için okullarda çeşitli sosyal, kültürel ve mesleki gelişime dönük etkinliklerin düzenlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Yönetimi, Tükenmişlik, Sınıf Öğretmenleri

Giriş

Bir mesleğe ilişkin yeterlik, ilgili mesleğin etkili bir şekilde yerine getirilebilmesi için bireyin sahip olması gereken özellikler (bilgi, beceri ve tutumlar) olarak ele alınabilir (Şişman, 2011, s.230). Öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde ve programlarının düzenlenmesinde, öğretmen seçiminde, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik eğitimlerde ve öğretmen performanslarının

değerlendirilmesinde öğretmen yeterlikleri önemli bir yere sahiptir (Mili Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008). Öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklerden biri de sınıf yönetimi becerileridir.

Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi, bir öğretmenin üstesinden gelmesi gereken işlerin belki de en zorudur. Birçok insanın sınıf yönetiminden çıkardığı anlam disiplin olsa bile nitelikli bir sınıf yönetiminin disiplinden çok daha fazlasını içinde barındırdığı bir gerçektir (Prior, 2014). Sınıf yönetimi, eğitim ve öğretimin gerçekleşebilmesi için öğretmenin en uygun ortamı sağlamaya yönelik olarak kullandığı uygulamalar ve yöntemlerden oluşmaktadır. Bunun sağlanabilmesi için öğretmenin sınıf ortamını en etkili şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Bu bağlamda, disiplininin (otoritenin) sınıf yönetimiyle oldukça düşük bir ilişkisinin olduğu söylenebilir (Wong ve Wong, 2009). Bu durumda, nitelikli bir sınıf yönetimi sınıfın kontrol altına alınmasının çok daha fazlasını içermektedir. Nitekim günümüzde kabul gören öğrenci merkezli eğitim sistemleri, sınıf yönetimini sınıfı disipline etme olarak değil öğrencinin bilgiye ulaşabilmesi için en etkili öğretme-öğrenme ortamını oluşturmak olarak tanımlamaktadır.

Sınıf yönetimi; disiplin ve davranış yönetimi ile karıştırılabilmektedir. Bu bağlamda, diğer kavramlardan ayırt edilebilmesi açısından sınıf yönetimi; en üst düzeyde öğretimi gerçekleştirmeyi ve öğrenme ortamını oluşturmayı sağlayan öğretmen davranışları olarak tanımlanmaktadır (Edwards ve Watts, 2008). Sınıf yönetimi aynı zamanda düzen oluşturmayı ve olumlu öğrenci ilişkileri kurmayı kapsamaktadır (Emmer ve Stough, 2001). Ayrıca, etkin ve katılımcı program aracılığıyla etkili öğretim becerisi ve davranış yönetimi arasındaki ilişkiyi göstermektedir (Charles, 2011).

Etkili bir sınıf yönetimi becerisi, öğretmenin kendi refahı için olduğu kadar öğrencilerin gelişim ve öğrenmeleri için de kritik öneme sahiptir (Split, Koomen ve Thijs, 2011). Öğretmenin istenmeyen davranışlar sergileyen öğrencilere

karşı uygun tepki gösterememesi, öğrencileri olumsuz etkilemektedir (Brouwers ve Tomic, 2000). Dolayısıyla öğretmenler, zamanı verimli bir şekilde kullanabilmeleri için etkili bir sınıf yönetimi becerisine sahip olmak durumundadırlar.

Eğitim-öğretim sürecinin tutarlı bir şekilde gerçekleşmesi için nitelikli bir sınıf yönetimine ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat bir öğretmen için etkili bir sınıf yönetimi kolay olmayabilir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi hakkında, üstesinden gelinmesi gereken bir problem durumu olarak bahsetmesi alışlageldik bir durumdur (Brouwers ve Tomic, 2000). Etkili bir yönetimden yoksun sınıf ortamında öğretmenler; yetersizlik hissi, stres ve eğitime ayrılan zamanın kaybolması gibi durumlarla yüzleşmek zorunda kalmaktadırlar (Sayeski ve Brown, 2011). Öğretmenin sınıfta kullandığı tüm yöntem ve stratejilerin sınıf yönetiminde etkisi olduğu söylenebilir. Etkili sınıf yönetimi becerisine sahip öğretmen aynı zamanda öğretim yöntem, teknik ve stratejilerini etkili bir biçimde kullanabilir (Shechtman ve Leichtentritt, 2004).

Evertson (1994) nitelikli bir sınıf yönetimine sahip olabilmesi açısından öğretmenin sergilemesi gereken davranışları; (1) sınıfın ve materyalin düzenlenmesi, (2) kuralların ve işleyişin belirlenmesi, (3) öğrenci çalışmasının yönetimi, (4) derse iyi bir giriş yapma, (5) öğretimin planlanması ve uygulanması, (6) uygun öğrenci davranışlarının devamının sağlanması, (7) öğretim amaçlı iletişim becerileri, (8) istenmeyen davranışların yönetimi, (9) özel grupların yönetimi olarak sıralamıştır (Akt. Şahin ve Altunay, 2011).

Öğretmenlerin dersi planlama ve uygulama hakkındaki inançları tutarlı bir sınıf yönetimi için büyük öneme sahiptir (Chwalisz, Altmaier ve Russell, 1992). Belirli bir etkinlik alanındaki becerileri konusunda kendilerine güvenemeyen insanlar, bu etkinlikleri yapmaktan kaçınmayı tercih etme eğiliminde olurlar. Sınıf yönetimi becerilerine güvenmeyen öğretmenler için de aynı durum söz konusudur (Bandura, 1977). Bandura'nın da belirttiği gibi, öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini ders ortamına yansıtabilmesi için bu

konuda sahip oldukları özgüvenin de önemli olduğu söylenebilir.

Sınıf yönetimi bir öğretmenin sahip olması gereken en önemli becerilerden biri olmasına rağmen öğretmenlerin birçoğu kendilerini bu konuda yeterli hissetmediklerini dile getirmektedirler (Atıcı, 2007). Bu alanda yapılmış olan çalışmalar gösteriyor ki öğretmen adayları ve mesleğe yeni başlayan öğretmenler, sınıf yönetimi becerilerine yeterince sahip olmadıklarını düşünmektedirler (Reupert ve Woodcock, 2014). Giallo ve Little (2003) öğretmen adayları ve mesleğe yeni başlayan öğretmenler üzerinde gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında, her iki grubunda sınıf yönetimi becerilerine sahip olma noktasında kendilerini yetersiz hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde, Louden ve Rohl (2006) yapmış oldukları çalışma sonucunda; okul yöneticilerinin ve meslekte tecrübeli öğretmenlerin, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda yeterli düzeyde olmadıkları düşüncesine sahip olduklarını gözlemlemiştir.

Öğretmenlerin en önemli görevlerinden biri nitelikli bir sınıf yönetimi becerisine sahip olup bunu sınıf ortamına taşıyabilmesidir. Nitekim sınıf yönetimine etki eden birçok değişkenden en önemlisi eğitim durumlarının düzenlenmesinden sorumlu olan öğretmendir (Başar, 2004). Öğrencilerin disiplin sorunları, derslere karşı ilgisizliği ve başarısızlığı, kalabalık sınıflar, öğretmenlere yönelik acımasız eleştiriler ve öğretim sürecine yapılan müdahale gibi faktörler öğretmenlerde tükenmişliğe neden olabilmektedir (Farber, 1984, Akt. Cemaloğlu ve Kayabaşı, 2007). Öğretmenlerde gözlemlenen tükenmişlik ise öğrencileri disipline etmede kullandıkları davranış biçimlerine doğrudan etki etmektedir (Hargreaves ve Woods, 1984, Akt. Tümkaya, 2005).

Tükenmişlik

İnsanların iş ortamlarında hizmet götürdüğü kişilerle yaşadıkları ilişkilerin zorlaşması ve bunun sonucunda bir şeylerin yolunda gitmediği inancının ortaya çıkması, çağımızın en önemli problemlerinden olan mesleki tükenmişlik

sendromunun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Gündüz, 2005). İlk olarak 1974 yılında tanımı yapılan tükenmişlik kavramı Freudenberg tarafından “başarısız olma, yıpranma, enerji ve gücün azalması veya tatmin edilemeyen istekler sonucunda bireyin iç kaynaklarında meydana gelen tükenme durumu” olarak ifade edilmiştir (Freudenberg, 1974).

Tükenmişlik, bilim insanları tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Maslach (1982) tükenmişliği yüz yüze çalışmanın yoğun olarak gerçekleştiği işlerde, bireylerin duygusal olarak çökmesi, birlikte çalıştıkları bireylere karşı duyarsızlaşmaları ve özgüven problemi yaşamaları; Cherniss (1980) bireyin iş hayatında yaşamış olduğu doyumsuzluk ve yoğun stres sonucunda mesleğinden soğuması (Akt. Başol ve Altay, 2009); Shirom (1989) ise “bireysel düzeyde olumsuz duygusal yaşantıyı kapsayan kronik ve sürekli yaşanan bir duygusal bunalım” (Akt. Polatçı, 2007) olarak tanımlamıştır.

Maslach, Schaufeli ve Leiter (2001) tükenmişliği duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarının azalması olarak üç alt boyutlu bir yapı olarak ele almaktadırlar. Duygusal tükenme bireylerin iş hayatında duygusal olarak yıpranmış ve yorgun olmaları şeklinde ifade edilirken duyarsızlaşma, çalışanın hizmet götürdüğü kişilere karşı duygudan yoksun ve düşmanca bir tavır sergilemesi olarak tanımlanmaktadır. Kişisel başarının azalması ise kişinin kendini mesleğinde yetersiz ve başarısız görmesi olarak nitelendirilmektedir. Duygusal tükenme ve duyarsızlaşmanın gözlemlendiği bireylerde kişisel başarısının azalması kaçınılmaz bir durum olarak ifade edilmektedir.

Tükenmişlik sendromu genel olarak aşırı iş yükü, takım çalışmasının azalması sonucu kişinin kendisini o örgüte ait hissetmemesi, kişinin kendisine ait olan güveninin ve saygısının azalması, yetersiz ödüllendirme gibi durumlarda ortaya çıkabilmektedir (Türkmen ve Artuğer, 2011). İnsan etmeninin önemli bir yere sahip olduğu mesleklerde yoğun bir şekilde gözlemlenen tükenmişlik; ekonomik zararlara, işten ayrılmalara ve hizmet kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Bu sorunu çözebilmek için yapılması gerekenlerin başında

olgunun tanınır bir hale getirilmesi yer almaktadır (Kaçmaz, 2005).

Tükenmişlik düzeyi yüksek olan öğretmenler öğrencileri tanımamakta, sınıfın hâkimiyetini kaybetme düşüncesiyle ders esnasında güncel olaylara yer vermemekte, öğrencileriyle sağlıklı ilişkiler kuramamaktadır (Canpolat, 2004). Bu durumlar ise öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları ile tükenmişlik düzeyleri arasında bir ilişkinin olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ile tükenmişlik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin sınıf yönetimi davranışlarını ne düzeyde yordadığını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada sırasıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1- Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ne düzeydedir?

2- Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları;

a) cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

b) mesleki deneyim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3- Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlikleri ne düzeydedir?

4- Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri;

a) cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

b) mesleki deneyim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

5- Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri sınıf yönetimi davranışlarını ne düzeyde yordamaktadır?

Alanyazında rehber öğretmenler (Akten, 2007; Yıldız, 2012), beden eğitimi (Türkçarpar, 2011; Tsigilis, Zournatzi ve Koustelios, 2011), okul öncesi (Yılmaz Toplu, 2012), özel eğitim

(Arslan ve Aslan, 2014; Oruç, 2007), biyoloji (Acun, 2010), müzik (Kuksleymanoğlu ve Onuray Eğilmez, 2013), matematik (Sağır, Ercan, Duman ve Bilen, 2014), din kültürü ğretmenleri (Coşkun, 2012; Yeğin, 2014) gibi farklı branş ğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesine yönelik çalışmalar mevcuttur. Fakat sınıf öğretmenleri branş öğretmenlerine göre meslekte daha farklı ve zorlu deneyimler yaşamaktadırlar. Örneğin, branş öğretmenleri sadece kendi branşlarıyla ilgili sınırlı sayıda derse girerken sınıf öğretmenleri çok çeşitli derslere girebilmektedir. Ayrıca, ilkokul öğrencileri sahip oldukları gelişim özelliklerinden dolayı daha çok hareketli oldukları için onların sınıf yönetimini sağlamanın daha zor olduğu söylenebilir. Sınıf ğretmenleri ilkokul dönemi boyunca tüm öğrencilerin sorumluluğunu üstlenmek durumunda kalabilmektedir. Dolayısıyla, sınıf öğretmenlerine özgü bu durumlar onların sınıf yönetiminde daha çok zorlanmalarına ve daha çok tükenmişlik yaşamalarına neden olabilir. Bu araştırma sınıf öğretmenleri üzerinde gerçekleştirildiği için alana katkı sunması açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel tarama modelindedir. Betimsel tarama modellerinde var olan durum olduğu şekliyle ortaya konmaya çalışıldığından (Karasar, 2013) bu araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçekler evrimii doküman haline getirilerek internet üzerinden sınıf öğretmenlerine ulaştırılmış ve 223 öğretmenden cevap alınmıştır. Çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine ilişkin betimsel istatistikler

Demografik Özellik	Kategori	Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	120	53.8
	Erkek	103	46.2
Mesleki deneyim	1-5 yıl	84	39.1
	6-10 yıl	72	33.5
	11 yıl ve üzeri	59	27.4

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların 120’si (%53.8) kadın, 103’ü (%46.2) erkektir. Katılımcıların 84’ü (%39.1) 1-5 yıl, 72’si (%33.5) 6-10 yıl, 59’u (%27.4) ise 11 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak “Sınıf Yönetimi Ölçeği” ve “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” olmak üzere iki farklı ölçme aracı kullanılmıştır.

Sınıf yönetimi ölçeği: Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarını belirlemek amacı ile Şahin ve Altunay (2011) tarafından geliştirilen 40 maddelik beşli Likert tipi “Sınıf Yönetimi Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek; derse başlama ve ilgi çekme davranışları, cezalandırma davranışları, etkileşimsel davranışlar, ilgiyi sürdürme ve sorun çözme, uyarma davranışları, demokratik davranışlar, beklenti ve kural davranışları olmak üzere toplam 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri Şahin ve Altunay (2011) tarafından 0.90 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.81 olarak bulunmuştur. Bu da ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Maslach tükenmişlik ölçeği: Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerini belirlemek üzere Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen ve Ergin (1992) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Maslach Tükenmişlik Ölçeği” kullanılmıştır. 22 maddelik beşli Likert tipi ölçeğin, duygusal tükenme ($\alpha =0.83$),

duyarsızlaşma ($\alpha = 0.65$) ve kişisel başarı ($\alpha = 0.72$) olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha (α) değeri 0.82 olarak bulunmuştur. Bu da ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Çalışma grubundan elde edilen veriler, SPSS 20.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ve tükenmişlik düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Bu değerler; "1-1.79" çok düşük, "1.80-2.59" düşük, "2.60-3.39" orta, "3.40-4.19" yüksek, "4.20-5.00" çok yüksek olarak yorumlanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ve tükenmişlik düzeyine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için t-testi ve mesleki deneyimlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise tek yönlü ANOVA kullanılmıştır. ANOVA sonucunda anlamlı fark çıkması durumunda bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için post-hoc testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

Fark istatistikleri için analiz öncesinde bu testlerin varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığı incelenmiştir. Bu amaçla, bağımlı değişkenlere ait tek değişkenli normallik varsayımının karşılanıp karşılanmadığını test etmek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında olduğu saptanmıştır. Bu durumda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiş ve analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Ayrıca, Levene Testi kullanılarak grup varyansların eşitliği incelenmiş ve grup varyanslarının anlamlı şekilde farklılaşmadığı, dolayısıyla homojen olduğu belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin sınıf yönetimi davranışlarını ne düzeyde yordadığını belirlemek için ise basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizi yapılmadan önce varsayımların karşılanıp

karşılanmadığı incelenmiştir. Bu amaçla yordanan değişkene ilişkin histogram ve normal dağılım eğrisi incelenerek verilerin normal dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ne düzeydedir?” sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin sınıf yönetimi ölçeğinin tümüne ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarına ilişkin betimsel istatistikler

Ölçek ve Alt Boyutlar	N	\bar{X}	S
Sınıf yönetimi davranışları (toplam puan)	223	4.28	0.25
Derse başlama ve ilgi çekme davranışları	223	4.52	0.33
Cezalandırma davranışları	223	2.33	0.91
Etkileşimsel davranışlar	223	4.52	0.34
İlgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları	223	4.43	0.37
Uyarma davranışları	223	4.15	0.65
Demokratik davranışlar	223	4.26	0.48
Beklenti ve kurallara uyma davranışları	223	4.28	0.47

Tablo 2’de aritmetik ortalamalara bakıldığında genel olarak öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının ($\bar{X}=4.28$) çok yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Sınıf yönetimi ölçeğinin alt boyutlarında; öğretmenlerin derse başlama ve ilgi çekme davranışları ($\bar{X}=4.52$), etkileşimsel davranışları ($\bar{X}=4.52$), ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları ($\bar{X}=4.43$), demokratik davranışları ($\bar{X}=4.26$) ve beklenti ve kurallara uyma davranışları ($\bar{X}=4.28$) çok yüksek düzeyde, uyarma davranışlarının ($\bar{X}=4.15$) yüksek düzeyde,

cezalandırma davranışlarının ($\bar{X}=2.33$) ise düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi "Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik t-testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Sınıf yönetimi davranışları (toplam)	Kadın	120	4.32	0.25	223	2.57	0.01
	Erkek	103	4.23	0.24			
Derse başlama ve ilgi çekme davranışları	Kadın	120	4.56	0.32	223	2.06	0.04
	Erkek	103	4.47	0.34			
İlgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları	Kadın	120	4.50	0.36	223	3.47	0.00
	Erkek	103	4.34	0.37			
Uyarma davranışları	Kadın	120	4.06	0.69	223	-2.17	0.03
	Erkek	103	4.25	0.59			

Tablo 3'te görüldüğü üzere, sınıf yönetimi ölçeğinin toplamında ($t_{(223)} = 2.57, p < 0.05$), derse başlama ve ilgi çekme davranışları ($t_{(223)} = 2.06, p < 0.05$) ile ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları ($t_{(223)} = 3.47, p < 0.05$) alt boyutlarında kadın öğretmenler lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Uyarma davranışları alt boyutunda ise erkek öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır ($t_{(223)} = -2.17, p < 0.05$). Bu bulgular genel anlamda cinsiyetin sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu

göstermektedir. Tabloda yer verilmeyen; sınıf yönetimi ölçeğinin cezalandırma davranışları ($t_{(223)} = 1.43, p > 0.05$), etkileşimsel davranışlar ($t_{(223)} = 1.67, p > 0.05$), demokratik davranışlar ($t_{(223)} = 0.33, p > 0.05$), beklenti ve kurallara uyma davranışları ($t_{(223)} = 0.36, p > 0.05$) alt boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bu alt probleme yönelik öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının mesleki deneyime göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik ANOVA sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının mesleki deneyim değişkenine göre ANOVA sonuçları

Betimsel İstatistikler					ANOVA Sonuçları						
Ölçek ve Alt Boyutu	Mesleki Deneyim	N	\bar{X}	S	Varyansın Kaynağı	KO	KT	sd	F	p	Fark
Sınıf yönetimi davranışları (toplam puan)	1-5 yıl	84	4.22	0.27	Gruplar arası	0.483	0.241	2			
	6-10 yıl	72	4.30	0.24							
	11 yıl ve üzeri	59	4.33	0.21	Gruplar içi	12.738	0.060	212	4.016	0.019	3>1
					Toplam	13.221		214			
Derse başlama ve ilgi çekme davranışları	1-5 yıl	84	4.46	0.32	Gruplar arası	0.844	0.422	2			
	6-10 yıl	72	4.53	0.35							
	11 yıl ve üzeri	59	4.61	0.97	Gruplar içi	22.391	0.106	212	3.99	0.020	3>1
					Toplam	23.235		214			

Not: 1- "1-5 yıl" 2- "6-10 yıl" 3- "11 yıl ve üzeri"

Tablo 4 bulgularına göre, öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları toplam ölçekte ($F_{(2, 212)}=4.016, p<0.05$) ve derse başlama ve ilgi çekme davranışları alt boyutunda ($F_{(2, 212)}=3.99, p<0.05$) mesleki deneyime göre anlamlı bir fark göstermektedir. Bu bulgu mesleki deneyimin sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları üzerinde etkili bir değişken olduğunu göstermektedir. Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda. 1-5 yıl mesleki deneyime sahip olan öğretmenler ile 11 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan öğretmenler arasında 11 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı bir fark elde edilmiştir. Sınıf yönetimi ölçeğinin; cezalandırma davranışları, etkileşimsel davranışlar, ilgiyi

sürdürme ve sorun çözme davranışları, uyarma davranışları, demokratik davranışlar ve beklenti ve kurallara uyma davranışları alt boyutları ise mesleki deneyime göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0.05$).

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlikleri ne düzeydedir?” sorusuna yönelik olarak öğretmenlerin Maslach tükenmişlik ölçeğinin tümüne ve alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler

Ölçek ve Alt Boyutlar	N	\bar{X}	S
Tükenmişlik düzeyleri (toplam puan)	223	2.34	0.43
Duygusal tükenme	223	2.48	0.72
Duyarsızlaşma	223	2.33	0.67
Kişisel başarı	223	2.21	0.43

Tablo 5’te aritmetik ortalamalara bakıldığında, sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin toplam ölçekte ($\bar{X}=2.34$) ve ölçeğin duygusal tükenme ($\bar{X}=2.48$), duyarsızlaşma ($\bar{X}=2.33$) ve kişisel başarı ($\bar{X}=2.21$) alt boyutlarında düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet ve mesleki deneyim değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Dördüncü alt probleme yönelik olarak sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Tükenmişlik düzeyleri (toplam puan)	Kadın	120	2.27	0.44	223	-2.20	0.02
	Erkek	103	2.40	0.40			

Tablo 6 bulgularına göre, öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinde cinsiyete göre erkek öğretmenler lehine anlamlı fark vardır ($t_{(223)} = -2.20$, $p < 0.05$). Bu bulgu genel anlamda cinsiyetin sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin mesleki deneyime göre değişip değişmediğine ilişkin yapılan ANOVA sonucunda ise öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin mesleki deneyime göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır ($p > 0.05$).

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri sınıf yönetimi davranışlarını ne düzeyde yordamaktadır?” şeklinde ifade edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin sınıf yönetimi davranışlarını yordama gücünü ortaya koymak için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının yordanmasına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Yordayıcı Değişken	β	Yordama Gücü (R)	Açıklanan Varyans (R ²)
Tükenmişlik Ölçeği (toplam puan)	-0.409	0.409	0.164

Tablo 7 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarındaki varyansın %16’sını açıkladığı görülmektedir.

Tablo 7'deki basit doğrusal regresyon analizine ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf ğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının yordanmasına ilişkin varyans analizi sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Regresyon	3542.896	1	3542.896	42.852	0.000
Artık (Residual)	17610.453	213	82.678		

Tablo 8 incelendiğinde, Tablo 7'de verilen basit doğrusal regresyon analizinde elde edilen yordama gücünün anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($F_{(1,213)}= 42.852, p<0.05$). Dolayısıyla, ğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin, sınıf yönetimi davranışlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir. Bu analiz sonuçları, öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin sınıf yönetimi davranışlarına ilişkin varyansın %16'sını açıklayacak gte olduğunu göstermektedir. Regresyon katsayılarının işaretlerine bakıldığında, öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile sınıf yönetimi davranışları arasında negatif bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuçlar

Araştırmada, sınıf ğretmenlerinin toplam ölçekte sınıf yönetimi davranışlarını ve ölçeğin alt boyutlarından olan derse başlama ve ilgi çekme davranışları, etkileşimsel davranışlar, ilgiyi sürdürme ve sorun zme davranışları, beklenti ve kurallara uyma davranışları ve demokratik davranışları çok yüksek, uyarma davranışlarını yüksek, cezalandırma davranışlarını ise düşük düzeyde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak, Yeşilyurt ve ankaya (2008) sınıf yönetimi açısından ğretmen niteliklerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarının iyi fakat yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarını, öğretmenlerin yanı sıra öğrencilerden toplanan veriler ile

değerlendiren birçok çalışma alanyazında mevcuttur. Bu çalışmalardan elde edilen bulgulara göre, öğretmenler sınıf yönetimi konusunda kendilerini yeterli gördüklerini ve sınıf yönetiminde yapılması gerekenleri uyguladıklarını ifade ederken öğrencilerin bu konuda öğretmenleri ile hemfikir olmadıkları, öğretmenlerinin olumlu sınıf yönetimi davranışlarını yeterince sergilemedikleri kanısına sahip oldukları gözlemlenmiştir (Akın ve Koçak, 2007; Altındağ, 2006; Beşdok, 2007; Korkmaz, 2007; Şahin, 2012). Bu durumda, bu çalışmadaki öğretmen görüşlerine göre. sınıf öğretmenlerinin çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımlarına uygun hareket ettikleri ve geleneksel olarak adlandırılan cezalandırma davranışlarına pek başvurmadıkları söylenebilir. Bu durum, etkili bir öğretme-öğrenme ortamının oluşturulması açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada, kadın öğretmenlerin derse başlama ve ilgi çekme davranışları, ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları ve genel olarak sınıf yönetimi davranışlarını erkek öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Uyarma davranışlarını ise erkek öğretmenlerin daha yüksek düzeyde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, Şahin ve Altunay'ın (2011) yaptıkları çalışmada uyarma davranışlarını erkek öğretmenlerin daha yüksek düzeyde kullandıkları ortaya çıkmış, fakat ölçeğin toplam puanı ile diğer alt boyutlarının tümünde erkek ve kadın öğretmenler arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Yeşilyurt ve Çankaya'nın (2008) yaptıkları çalışmada da cinsiyetin sınıf yönetimi davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Erkek sınıf öğretmenlerinde kadın öğretmenlere göre daha fazla gözlemlenen uyarma davranışları, erkeklerin küçük yaşlardaki öğrencilere karşı tabiatları gereği daha tahammülsüz olmaları ve sınıfta otoriter olma eğilimi göstermeleri ile açıklanabilir. Kadın öğretmenlerin derse başlama ve ilgi çekme davranışlarını, ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışlarını erkeklere oranla daha çok işe koşmaları, sınıf yönetimi davranışlarını daha etkin olarak işe

koştukları ve öğrencilerin derse olan ilgisini canlı tutmak için daha çok çaba sarf ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada, 11 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin 1-5 yıl arası deneyime sahip olan öğretmenlere göre sınıf yönetimi davranışlarını daha yüksek düzeyde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak, şahin ve Altunay (2011) sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyimlerinin sınıf yönetimi davranışlarına anlamlı bir etkiye bulunmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Fakat bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Yeşilyurt ve Çankaya'nın (2008) yaptıkları çalışmada, 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin daha alt kıdeme sahip öğretmenlere göre sınıf yönetimi davranışlarını daha yüksek düzeyde sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Nitekim alanyazında da mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin yaşadıkları en önemli güçlüklerden birinin sınıf yönetimi olduğu ifade edilmektedir (Howard, 2006; Gergin, 2010; Goodwin, 2012). 500 öğretmen ile yürütölen bir çalışmada da üç yıl ve daha az deneyime sahip öğretmenlerin sınıf yönetiminde deneyimli öğretmenlere oranla daha fazla zorlandıkları ortaya çıkmıştır (Meister ve Melnick, 2003). Bu durumda, deneyimli öğretmenlerin öğrencilerle daha fazla yaşantı geçirdikleri için öğrenci özelliklerini daha iyi bildikleri ve öğrenci özelliklerine uygun hareket ettikleri söylenebilir. Dolayısıyla, öğretmenlerin meslek yaşamları içerisinde elde ettikleri deneyimlerin sınıf yönetimi davranışlarına olumlu yönde yansıldığı söylenebilir.

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, alanyazındaki benzer çalışma bulgularını (Acun, 2010; Coşkun, 2012; Kırılmaz, Çelen ve Sarp, 2003; Lou ve Chen, 2016; Oruç, 2007; Sağır, Ercan, Duman ve Bilen, 2014; Telef, 2011; Yeğin, 2014; Yılmaz Toplu, 2012) destekler niteliktedir. Bu araştırmadan farklı olarak alanyazında bazı çalışmalarda öğretmenlerin tükenmişlikleri orta düzeyde (Demir ve Kara, 2014; Yılmaz, Yazıcı ve Yazıcı, 2014; Vatansever Bayraktar ve Güney, 2015), bazı çalışmalarda ise yüksek düzeyde (Seferoğlu, Yıldız ve Avcı Yücel, 2014; Tsigilis, Zournatzi, & Koustelios,

2011) çıkmıştır. Gökçakan ve Murat'ın (2007) sınıf öğretmenlerinin on yıllık hizmet sürecinde yaşadıkları tükenmişliği haritalandırdıkları çalışmalarında, genel olarak tükenmişliğin öğretmenlerin mesleki yaşantılarının dördüncü yılından itibaren ortaya çıkmaya başladığını ve sekizinci yılında düşüş olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin çoğunun (%66.5) 1-5 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri deneyime sahip olmaları tükenmişlik düzeylerinin düşük olması üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Ayrıca, sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin düşük olması, meslekte olumlu yaşantılar geçirmeleri ve öğrenciler için etkili bir öğretme-öğrenme ortamı oluşturmaları açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre tükenmişlik sendromunu daha yüksek düzeyde yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Alanyazında yer alan birçok çalışmada cinsiyetin tükenmişlik üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Acun, 2010; Arslan ve Aslan, 2014; Cemaloğlu ve Şahin, 2007; Demir ve Kara, 2014; Dolunay, 2002; Kırılmaz, Çelen ve Sarp, 2003; Küçüksüleymanoğlu ve Onuray Eğilmez, 2013; Lou ve Chen, 2016; Merey, Boysan ve Ateş, 2008; Oruç, 2007; Polat, Ercengiz ve Tetik, 2012; Shamsafrouz ve Haghverdi, 2015; Sucuoğlu ve Kuloğlu, 1996; Telef, 2011; Türkkçarpar, 2011; Yılmaz Toplu, 2012; Vatansever-Bayraktar ve Güney, 2015). Dünya genelinde yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmış, cinsiyetin tükenmişlik üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Maslach, Schaufeli, & Leiter, 2001). Bazı çalışmalarda ise kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre tükenmişlik sendromunu daha yüksek düzeyde yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Akten, 2007; Coşkun, 2012; Sezer, 2012; Yıldız, 2012; Yılmaz, Yazıcı ve Yazıcı, 2014). Bununla birlikte bu araştırma bulgularına paralel olarak, Otacıoğlu (2008) müzik öğretmenlerinde tükenmişlik sendromunu etkileyen faktörleri incelediği çalışmasında, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla tükenmişlik yaşadıkları bulgusuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, Peker (2002) ilköğretim

okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerine etki eden faktörleri ortaya koymayı amaçladığı çalışmada erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha fazla tükenmişlik gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Seferoğlu, Yıldız ve Avcı Yücel'in (2014) yaptıkları çalışmada da erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde duyarsızlaşma ve duygusal tükenme yaşadıklarını ortaya çıkmıştır. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, kadın sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha düşük olması kadınların küçük yaşlardaki çocuklar ile vakit geçirmeye yönelik sabrının daha yüksek olması şeklinde açıklanabilir.

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin mesleki deneyime göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak alanyazında birçok çalışmada mesleki deneyim arttıkça tükenmişlik düzeyinin arttığı (Arslan ve Aslan, 2014; Benevene ve Callea, 2011; Cemaloğlu ve Şahin, 2007; Yılmaz, Yazıcı ve Yazıcı, 2014; Zedan ve Falah, 2016); bazı çalışmalarda ise tam tersi sonuç (Seferoğlu, Yıldız ve Avcı Yücel, 2014; Yıldız, 2012; Yılmaz Toplu, 2012) ortaya çıkmıştır. Fakat bu araştırma bulgularına paralel olarak birçok çalışmada öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin mesleki deneyime göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır (Acun, 2010; Başol ve Altay, 2009; Coşkun, 2012; Demir ve Kara, 2014; Kayabaşı, 2008; Oruç, 2007; Peker, 2002; Polat, Ercengiz ve Tetik, 2012; Sucuoğlu ve Kuloğlu, 1996; Türkçapar, 2011; Vatansever Bayraktar ve Güney, 2015). Alanyazında farklı araştırma bulguları olmakla birlikte bu çalışma bulgularına göre öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri üzerinde mesleki deneyimin anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu durumda, mesleki deneyim arttıkça sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin anlamlı şekilde değişmediği söylenebilir.

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları ile tükenmişlik düzeyleri arasında negatif bir ilişkinin olduğu ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin

sınıf yönetimi davranışlarının %16'sını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Tükenmişlik, sınıf yönetimi davranışlarını negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu durum, tükenmişliğin sınıf yönetimi davranışlarını açıklamada önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Telef'in (2011) çalışmasında da sınıf yönetimi ile tükenmişlik arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Tümkaya (2005) öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışları ve tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, katı disiplin anlayışına sahip olan öğretmenlerin demokratik disiplin anlayışına sahip olan öğretmenlere göre tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karakelle ve Canpolat (2008) tükenmişlik düzeyi yüksek olan ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere yaklaşım biçimlerini inceledikleri çalışmada, tükenmişlik düzeyi yüksek olan öğretmenlerin sınıf yönetiminde de yetersiz oldukları bulgusuna ulaşmışlardır. Bu durumda, tükenmişlik düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarını istedik düzeyde sergilemedikleri sonucuna ulaşılabilir.

Öneriler

Araştırmada her ne kadar sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyi düşük çıksa da sınıf öğretmenlerinde gözlenen mesleki tükenmişlik öğretmenlerin rutin bir mesleki yaşantıya sahip olması ile ilişkilendirilebilir. Tükenmişliğin sınıf yönetimi davranışları üzerinde önemli bir etkisinin olduğu düşünüldüğünde, öğretmenleri alışlageldik bir mesleki yaşantının dışına çıkarabilmek için okullarda çeşitli sosyal, kültürel ve mesleki gelişime dönük etkinliklerin düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca, az deneyime sahip olan öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışlarından derse başlama ve ilgi çekme davranışlarını deneyimli öğretmenlere oranla daha az işe koştuıkları dikkate alındığında, mesleğe yeni başlayan öğretmenler için etkili sınıf yönetimi seminerlerinin verilmesi önerilebilir. İleriki çalışmalarda öğretmenlerin sınıf yönetimi davranışları gözlem ve görüşme teknikleri kullanılarak daha kapsamlı incelenebilir. Ayrıca, öğretmenlerin sınıf yönetimi

davranışları üzerinde etkili olabilecek farklı değişkenler alınarak araştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Acun, M. (2010). *Bazı değişkenlere göre biyoloji ğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (yüksek lisans tezi)*. Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Akın, U. ve Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51(51), 353-370.
- Akten, S. (2007). *Rehber ğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (yüksek lisans tezi)*. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altındağ, M. (2006). *Anadolu liseleri ve anadolu teknik liseleri ingilizce ğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının ğretmen ve ğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Arslan, G. ve Aslan, G. (2014) Zihin engelli bireylere eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Tokat ili rneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 49-66.
- Atıcı, M. (2007). A small-scale study on student teachers' perceptions of classroom management and methods for dealing with misbehaviour. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 12(1), 15-27.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Başar, H. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başol, G. ve Altay, M. (2009). Eğitim yneticisi ve öğretmenlerin mesleki tkenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(2), 191-216.
- Benevene, P. & Callea, A. (2011). Teachers' burnout: A comparison between lay and consecrated teachers. *International Journal of Developmental and Educational Psychology: INFAD. Revista de Psicologa*, 1(3), 577-584.

- Beşdok, D. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliliklerinin değerlendirilmesi*. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Brouwers, A. & Tomic, W. (2000). A longitudinal study of teacher burnout and perceived self-efficacy in classroom management. *Teaching and Teacher Education*, 16(2), 239-253.
- Canpolat, S. (2004). *Öğretmenlerde yaşanan tükenmişlik sendromunun sınıf yönetimi sorunlarını çözme becerisine etkisi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cemaloğlu, N. ve Kayabaşı, Y. (2007). Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyi ile sınıf yönetiminde kullandıkları disiplin modelleri arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 123-155.
- Cemaloğlu, N., ve Şahin, E. D. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Charles, C. (2011). *Building classroom discipline*. Boston: Pearson.
- Chwalisz, K., Altmaier, E. M. & Russell, D. W. (1992). Causal attributions, self-efficacy cognitions, and coping with stress. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 11(4), 377-400.
- Coşkun, M. K. (2012). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 41(41), 64-77.
- Demir, M. K. ve Kara, N. (2014). The burnout of primary school teachers who teach to the first classes. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2), 424-440.
- Dolunay, A. B. (2002). Keçiören ilçesi genel liseler ve teknik-ticaret-meslek liselerinde görevli öğretmenlerde tükenmişlik durumu araştırması. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55(01), 51-62.
- Edwards, C. H. & Watts, V. J. (2008). *Classroom discipline & management*. New York: Wiley.

- Emmer, E. T. & Stough, L. M. (2001). Classroom management: A critical part of educational psychology with implications for teacher education. *Educational Psychologist*, 36(2), 103-112.
- Ergin, C. (1992). Doktor ve hemşirelerde tüklenmişlik ve Maslach tüklenmişlik ölçeğinin uyarlanması. VII. *Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları*, Hacettepe Üniversitesi, 143-154.
- Falah, J. & Zedan, R. (2016). Correlation between parental involvement and burnout among kindergarten teachers in Israel's Arab society. *British Journal of Education, Society & Behavioral Science*, 18(3), 1-16.
- Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159-165.
- Gergin, E. (2010). *Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin ilk yıllarda karşılaştığı zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yolları (yayınlanmış yüksek lisans tezi)*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Giallo, R. & Little, E. (2003). Classroom behaviour problems: The relationship between preparedness, classroom experiences, and self-efficacy in graduate and student teachers. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 3(1), 21-34.
- Goodwin, B. (2012). Research says: New teachers face three common challenges. *Supporting Beginning Teachers*, 69(8), 84-85.
- Gökçakan, Z. ve Murat, M. (2007). Sınıf öğretmenlerinde on yıllık hizmet sürecinde tüklenmişliğin gelişimine yönelik bir haritalama çalışması. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 5(3). 177-185.
- Gündüz, B. (2005). İlköğretim öğretmenlerinde tüklenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 152-166.
- Howard, L. F. (2006). *Ready for anything: Supporting new teachers for success*. Englewood, CO, ALP: Advanced Learning Press.

- Kaçmaz, N. (2005). Tükenmişlik (burnout) sendromu. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 68(1), 29-32.
- Karakelle, S., ve Canpolat, S. (2008). Tükenmişlik düzeyi yüksek ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere yaklaşım biçimlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 106-120.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kayabaşı, Y. (2008). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 191-212.
- Kırılmaz, A. Y., Çelen, Ü. ve Sarp, N. (2003). İlköğretimde çalışan bir öğretmen grubunda "tükenmişlik durumu" araştırması. *İlköğretim Online*, 2(1), 2-9.
- Korkmaz, N. (2007). *İlköğretim okullarında sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarının incelenmesi, istanbul-tuzla ilköğretim okullarında pilot bir araştırma(yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçüksüleymanoğlu, R. ve Onuray-Eğilmez, H. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının tükenmişlik düzeyleri: Uludağ üniversitesi örneği. *International Journal of Social Science*, 6(3), 905-923.
- Lou, Y. & Chen, L. (2016). A study of the English teachers' burnout in a local comprehensive university in China. *Creative Education*, 7(04), 646-654.
- Louden, W. & Rohl, M. (2006). "Too many theories and not enough instruction": Perceptions of preservice teacher preparation for literacy teaching in Australian schools. *Literacy*, 40(2), 66-78.
- Maslach, C. (1982). *The cost of caring*. New Jersey: Practice Hall Inc.
- Maslach, C., Schaufeli, W. B. & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 397-422.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2008). *Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

- Meister, D. G. & Melnick, S. A. (2003). National new teacher study: Beginning teachers' concerns. *Action in Teacher Education*, 24 (4), 87-94.
- Merey, Z., Boysan, M. ve Ateş, C. (2008). Eğitim çalışanlarında uyku kalitesi ve tükenmişlik sendromu. *Kriz Dergisi*, 16(2), 33-41.
- Oruç, S. (2007). *Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Adana İli Örneği)*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Otacıoğlu, S. G. (2008). Müzik öğretmenlerinde tükenmişlik sendromu ve etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 103-116.
- Peker, R. (2002). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerine etki eden bazı faktörler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 305-318.
- Polat, S., Ercengiz, M. ve Tetik, H. (2012). Öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 152-173.
- Polatçı, S. (2007). *Tükenmişlik sendromu ve tükenmişlik sendromuna etki eden faktörler (Gaziosmanpaşa Üniversitesi akademik personeli üzerinde bir analiz)*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Prior, J. (2014). Focus on elementary: Love, engagement, support, and consistency: a recipe for classroom management. *Childhood Education*, 90(1), 68-70.
- Reupert, A. & Woodcock, S. (2014). Does a year make a difference? The classroom management practices of primary student teachers before and after a one-year teacher education programme. *Emotional and Behavioural Difficulties*, (12)1, 265-276.
- Sağır, M., Ercan, O., Duman, A. ve Bilen, K. (2014). Matematik öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal*

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(27), 277-294.

- Sayeski, K. L. & Brown, M. R. (2011). Developing a classroom management plan using a tiered approach. *Teaching Exceptional Children*, 44(1), 8-17
- Seferoğlu, S. S., Yıldız, H. ve Avcı-Yücel, Ü. (2014). Öğretmenlerde tükenmişlik: Tükenmişliğin göstergeleri ve bu göstergelerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 13-26.
- Sezer, F. (2012). Examining of teacher burnout level in terms of some variables. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(3), 617-631.
- Shamsafrouz, H. & Haghverdi, H. (2015). The effect of burnout on teaching performance of male and female EFL teachers in L2 context. *International Journal of Foreign Language Teaching and Research*, 3(11), 47-58.
- Shechtman, Z. & Leichtenritt, J. (2004). Affective teaching: a method to enhance classroom management. *European Journal of Teacher Education*, 27(3), 323-333.
- Spilt, J. L., Koomen, H. M. & Thijs, J. T. (2011). Teacher wellbeing: The importance of teacher-student relationships. *Educational Psychology Review*, 23(4), 457-477.
- Sucuoğlu, B. ve Kuloğlu, N. (1996). Özürlü çocuklarla çalışan öğretmenlerde tükenmişliğin değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(36), 44-60.
- Şahin, Ç. (2012). *İlköğretim İngilizce öğretmenlerinin etkili sınıf yönetimi davranışlarının öğretmen ve öğrenci algılarına göre değerlendirilmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi)*. Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Şahin, İ. ve Altunay, U. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları. *İlköğretim Online*, 10(3), 905-918.
- Şişman, M. (2011). *Eğitim bilimine giriş (8.baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin öz-yeterlikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tükenmişliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 91-108.
- Tsigilis, N., Zournatzi, E. & Koustelios, A. (2011). Burnout among physical education teachers in primary and secondary schools. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(7), 53-58.
- Tümkaya, S. (2005). Öğretmenlerin sınıf içi disiplin anlayışları ve tükenmişlikle ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(4), 549-568.
- Türkçapar, Ü. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin farklı değişkenlere göre tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 153(153), 135-146.
- Türkmen, F. ve Artuğer, S. (2011). Otel işletmeleri işgörenlerinin tükenmişlik düzeyleri üzerine bir araştırma (İstanbul ve Ankara illerinin karşılaştırılması). *SÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(22), 229-254.
- Vatansever-Bayraktar, H. ve Güney, B. (2015). Sağlık meslek lisesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 8(39), 726-735.
- Wong, H. & Wong, R. (2009). *The first days of school: How to be an effective teacher*. Mountain View: Harry K. Wong Publications.
- Yeğın, H. İ. (2014). Din kültürü ve ahlâk bilgisi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri. *Ekev Akademi Dergisi*, 58(58), 315-332.
- Yeşilyurt, E. ve Çankaya, İ. (2008). Sınıf yönetimi açısından öğretmen niteliklerinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 274-295.
- Yıldız, E. (2012). Mesleki tükenmişlik ve rehber öğretmenler üzerine bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(2), 37-61.
- Yılmaz-Toplu, N. (2012). *Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri (yüksek lisans tezi)*. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, S. E., Yazıcı, N. ve Yazıcı, H. (2014). Öğretmen ve yönetici öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 135-157.

Predictive Power of Primary School Teachers' Burnout Levels for Classroom Management Behaviors

Mehmet Fatih Kayan and İshak Kozikoğlu[†]

Yüzüncü Yıl University, Turkey

Received: 17.08.2016 - Revised: 06.03.2017 - Accepted: 09.03.2017

Citation: Kayan, M. F. & Kozikoğlu, İ. (2017). Predictive Power of Primary School Teachers' Burnout Levels for Classroom Management Behaviors. *Amasya Education Journal, 6(1), 72-103.*

Summary

Problem Statement: Competency for an occupation can be handled as characteristics (knowledge, skills and attitudes) that the individual should have in order to fulfill effectively the relevant profession (Şişman, 2011). Teacher competencies have importance in determining teacher education policies and regulating programs, in teacher selection, in educations for teachers' professional development and in evaluation of teacher performance. One of the competencies that teachers should have is classroom management. A qualified classroom management is needed for the realization of a consistent teaching-learning process (Brouwers & Tomic, 2000). One of the most important duties of a qualified teacher is to have classroom management skills ability and reflect it to the classroom. Indeed, the most important of the many variables that affect classroom management is the teacher who is responsible for the organization of education (Başar, 2004). Factors such as student discipline problems, apathy and failure against the course, crowded classes, criticism to teachers and interference with the educational process can lead to

[†]Corresponding author: E-mail: ishakkozikoglu@hotmail.com
ISSN: 2146-7811, ©2017

burnout among teachers (Farber, 1984). The burnout observed among teachers directly affect types of behaviors they use to discipline students (Hargreaves & Woods, 1984). Teachers with high level burnout do not recognize students, do not include current events during the course at the thought of losing his/her domination of the class, cannot have healthy relationships with students (Canpolat, 2004). These issues affect teachers' classroom management skills negatively. Therefore, it is considered that there is a relationship between teachers' classroom management behaviors and burnout levels.

Purpose of the Study: The aim of this study is to analyze primary school teachers' classroom management behaviors and burnout levels according to various variables and determine to what degree teachers' burnout levels predict their classroom management behaviors.

Method(s): Study group of this descriptive study is composed of 223 primary school teachers working at different provinces of Turkey. The data collection instruments used in this study is "Classroom Management Scale" developed by Şahin & Altunay (2011), and "Maslach Burnout Scale" developed by Maslach & Jackson (1981) and adapted into Turkish by Ergin (1992). Data collected was analyzed with descriptive statistics (mean, standard deviation), ANOVA and simple linear regression analysis.

Findings and Discussions: As a result of the research, teachers' classroom management behaviors in total scale and the scale's sub-dimensions that are warming-up and attention behaviors, interactional behaviors, maintaining attention and problem-solving behaviors, conforming behaviors to expectations and rules, democratic behavior were found very high level, warning behaviors were found high and punishment behaviors were found low level. This situation can be considered as a positive result in terms of the creation of an effective teaching-learning environment. It was found that female teachers used classroom management behaviors more than males. In this case, it can be said that female teachers use classroom management behaviors more effectively and they put more effort to keep students interest alive during the course. According to seniority, it was concluded that teachers working for 11 years and above use classroom management behaviors significantly higher than the teachers having 1 to 5 years' experience. In this case, it can be said

that teachers' experiences in their career reflect in a positive way to their classroom management behaviors. Furthermore, it was found that primary school teachers had low level of burnout and male teachers had higher levels of burnout than female teachers. Female teachers' lower levels of burnout than male teachers can be explained by females' having higher patience to spend time with children. According to the seniority of the teacher, burnout does not change significantly.

Conclusions and Recommendations: According to the findings, it can be said that professional experience does not have a significant impact on teachers' burnout. Regression analysis revealed that there is negative relationship between primary teachers' classroom management behaviors and their burnout level, and teachers' burnout level explains 16% of their classroom management behaviors. This shows that burnout is an important variable in predicting classroom management behaviors. It can be concluded that teachers with high level of burnout do not exhibit classroom management behaviors at desirable level.

Keywords: Classroom Management, Burnout, Primary School Teachers